



Færder nasjonalpark

ST 19/21 e

Dato: 19.11.21

Samarbeid med norsk genressurscenter - CWR – crop wild relatives – kulturplantenes ville slektninger, bevaringsmål kap 2.4, Planteliv og genressurser

I forbindelse med utarbeidelsen av forvaltningsplan for Færder nasjonalpark, arbeidet norsk genressurscenter med å etablere et genressursreservat.

Definisjoner

Et genressursreservat for planter er et landområde der vern og bevaring av genetisk mangfold i naturlige populasjoner er et omforent bevaringsmål og hvor det er sannsynlig at populasjonene kan bestå og utvikle seg over et langt tidsrom.

En **Crop Wild Relative (CWR)** er en planteart som, via sitt nære genetiske eller taxonomiske slektskap til en dyrket plante, har potensiale til å bli benyttet i planteforedling til å utvikle nye og bedre sorter av den dyrkede arten. CWR omfatter slektninger til hvilken som helst dyrket eller brukt plante.

Forslaget gikk ut på å bevare Færder nasjonalpark som et *in situ* bevaringsområde for plantegenetiske ressurser og livskraftige bestand av prioriterte arter skal bevares i sine naturlige leveområder/habitater/naturtyper. Norsk genressurscenters strategi for *in situ* bevaring av nytteplanter og deres viltvoksende slektninger i norsk flora omfatter 206 plantearter. Av disse er 110 arter funnet innenfor grensene til Færder nasjonalpark.

Det vises for øvrig til sak 5/21 b, og til vedlegg 12 i forvaltningsplanens del 2.

<https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-vestfold-og-telemark/miljo-og-klima/verneomrader/dokumenter/farder-nasjonalparkstyre/2021/160321/st5-21-a-i-informasjonsaker-farder-nasjonalpark-160321.pdf>

<https://ferdernasjonalpark.no/wp-content/uploads/2016/06/Forvaltningsplan-F%C3%A6rder-nasjonalpark-vedlegg-C-WEB-red-1.pdf>

Det vises også til artikkel på regjeringens sider ang. CWR

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ville-planter-viktig-for-fremtidens-matproduksjon/id2881357/>

Forvalter deltok en dag på nordisk nettverk for CWR sammen med Norsk genressurscenter, og bidro med en presentasjon av samarbeidet.

Det nordiske samarbeidet har nå fått midler til å gjennomføre en rekke tiltak, og det er fremkommet en rekke forslag til hva Færder nasjonalpark kan bidra med. Blant annet at det gjøres mer kartlegging, f.eks. på genetikk, og evt. Bidra til informasjon.

Vurdering

Formålet med opprettelsen av Færder nasjonalpark er blant annet å bevare et større naturområde med representative økosystemer ved kysten i ytre Oslofjord og med særlig vekt på landskap, naturtyper, arter og geologiske forekomster på land og i sjø og som er uten tyngre naturinngrep.

Det ble gjort mye arbeid med å kartlegge arter i Færder nasjonalpark, og kartlegging viste at rundt halvparten av de prioriterte artene finnes innenfor Færder nasjonalpark. Det er likevel fortsatt behov for ytterligere kartlegging, da det fortsatt mangler en nøyaktig oversikt over populasjoenene på de ulike øyene. Det er ikke gjort genetiske undersøkelser av noen av artene. Det er særlig syv øyer som skiller seg ut, som har et stort antall av de viktigste artene.

Foreløpige opplysninger tyder også på at Færder nasjonalpark er det første verneområdet i Norden som har kommet så langt med å definere arter i et genressursreservat. Det er også behov for å avklare en rollefordeling og forventning mellom i forhold til videre oppfølging av et genressursreservat, det er også behov for avklaringer i forhold til midler til videre arbeid. Her er behov for samarbeid mellom Landbruk og Miljø.

Færder nasjonalpark vil også kunne gi erfaringer til nordisk arbeid med samme tema. I tillegg vil Færder nasjonalpark kunne viderefremme informasjon og utstillingsmateriale utarbeidet i nordisk samarbeid.

Det er også interessant at samme område er Utvalgt kulturlandskap for tidligere Vestfold fylke, et prosjekt hvor Landbruk, miljø og kulturminnemyndighet samarbeider godt.

Innspill til samarbeidsavtale:

- Bevaring av populasjoner av kulturplantenes ville slektninger, inkludert eventuell skjøtsel, må ikke gå på bekostning av bevaringsmålet i nasjonalparken
- Mulighet for uttak av genetiske ressurser for forskning-, foredlings- og undervisningsformål i harmoni med internasjonale forpliktelser
- Utarbeide en plan for regelmessig overvåkning av utvalgte populasjoner
- Etablere en gjensidig og regelmessig kommunikasjon
- Legge vekt på synergier mellom ulike prosjekter og tiltak som omhandler landbruk og miljø, slik som for eksempel utvalgt kulturlandskap
- Finansiere samarbeid gjennom egeninnsats, egne inntekter og de til enhver tid aktuelle og gjeldende støtteordninger
- Gjennomføring og finansiering av spesielle skjøtselstiltak for kulturplantenes ville slektninger bør være et samarbeid mellom landbruksforvaltningen og nasjonalparken
- Avtalen vil kunne gi grunnlag for søknad om midler fra Landbruksdirektoratets Midler til genressurstiltak
- Det avholdes årlig møte for evaluering av samarbeidet mellom partene

Anbefaling:

Færder nasjonalparkstyre er positiv til videre samarbeid med Norsk genressurssenter med formål om å skjøtte og bevare utvalgte av kulturplantenes ville slektninger (CWR) i Færder nasjonalpark. Færder nasjonalparkstyre ber forvalter legge fram et forslag til samarbeidsavtale med Norsk genressurssenter basert på innspill som fremkom i møtet.